

Marcin Kolasa

Nabytki Muzeum Historii Kielc w 2012 roku

Studia Muzealno-Historyczne 5, 275-281

2013

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Marcin Kolasa (Muzeum Historii Kielc)

Nabytki Muzeum Historii Kielc w 2012 roku

W 2012 r. Muzeum Historii Kielc pozyskało do zbiorów 772 obiekty, z czego 721 wpisano do księgi inwentarzowej „Historia”, 17 do księgi inwentarzowej „Sztuka” oraz 34 do księgi pomocniczej „Materiałowej”. Zespół biblioteczny powiększył się o 931 pozycji inwentarzowych.

Zbiory kartograficzne muzeum wzbogaciły się o trzy pozycje: mapę Królestwa Polskiego z oznaczeniami odległości na drogach żelaznych, bitych i zwyczajnych z 1881 r. autorstwa M. Gotza, wydaną przez Gebethnera i Wolffa w Warszawie, mapę ogólną Królestwa Polskiego z podziałem na gubernie i powiaty z 1907 r. autorstwa J.M. Baziewicza, druk: Drukarnia B.A. Bukaty w Warszawie, oraz mapę Polski z zaznaczoną siecią dróg i linii kolejowych z 1938 r. (wyd. Liga Popierania Turystyki – Polskie Koleje Państwowe, druk Wojskowy Instytut Geograficzny).

Do muzeum trafiło kilka interesujących dziewiętnastowiecznych dokumentów. Wśród nich warto wymienić dyplomy ukończenia Królewskiego Konserwatorium Muzycznego w Lipsku z lat 1885–1886, należące do Stanisława Jarońskiego oraz jego późniejszej żony Berthy Marian Laubach. Jarońscy to znana kielecka rodzina, wśród jej członków byli uczeni, filozofowie, prawnicy, politycy oraz muzycy. Stanisław był wirtuozem wiolonczelistą i śpiewakiem, jego żona śpiewaczką i nauczycielką gry na fortepianie. Strukturę aparatu administracyjnego w na przełomie lat trzydziestych i czterdziestych XIX w. ukazują dokumenty Józefa Ratajowicza, posiadacza folwarku Sitkówka, m.in. pismo urzędowe z 1842 r. z kopią wierzytelną pisma Wydziału Skarbowego Sekcji Dóbr i Lasów Rządu Gubernialnego Kieleckiego do Komisarza Obwodu Kieleckiego – oraz kopia wierzytelna poświadczenia szlachectwa z podpisami: Franciszek Bogdański Sekretarz Generalny Rządu Gubernialnego Krakowskiego, Dyrektor Kancelarii Deputacji Szlacheckiej i Antoni Collona Walewski „Referendarz Stanu pro Gubernatora Cywilnego”.

Do zbiorów zostały włączone też dwa świadectwa czeladnicze z I ćw. XX w. – ze Zgromadzenia Rzeźników i Masarzy oraz ze Zgromadzenia Kowali w Kielcach, z ozdobnymi bordiurami z symboliką miejską i cechową.

Mapa Królestwa Polskiego z podziałem na gubernie i powiaty z 1907 r. autorstwa J. M. Baziewicza.

Muzeum zakupiło niewielki zbiór dokumentów, druków i fotografii związanych z przedwojennym kieleckim harcerstwem (m.in. podręcznik skautowy, raporty, apele, afisze, znaczki kwestarskie, fotografie z wycieczek, biwaków i uroczystości).

Znaczki kwestarskie, podręcznik skautowy i fotografie kieleckich harcerzy, przed 1939 r.

Muzeum otrzymało w darze sztambuch legionistów internowanych w Szczypiornie (1917–1918), zawierający wiersze, opowiadania, program wieczoru satyrycznego oraz rysunki i akwarele przedstawiające sceny z życia obozowego, karykatury i pejzaże. Sztambuch pochodzi ze zbiorów rodziny Kietlińskich z Kielc.

Sztambuch legionistów internowanych w Szczypiornie, 1917-1918.

Zbiory muzeum wzbogacił też sztambuch wykonany przez ppor. Edwarda Dzierżka (tekst) i ppor. Mieczysława Gulina (rysunki) dla kpt. Stanisława Faliszewskiego podczas pobytu w obozie w Kozielsku II, zawierający wierszowany tekst i rysunki przedstawiające sceny z życia sowieckiego obozu jenieckiego oraz motywy patriotyczne wykonane piórkiem, czarnym i czerwonym tuszem (1940 r.).

Interesującym nabytkiem jest też zeszyt z zapiskami z X kursu Sióstr Pogotowia Sanitarnego w Kielcach (1936/1937 r.).

Pozyskano kolejne druki i dokumenty z okresu okupacji, m.in. afisze, ulotki propagandowe, kartki żywnościowe, legitymacje, zaświadczenia oraz fotografie m.in. Żydów w kieleckim getcie, jeńców radzieckich z obozu na Bukówce, partyzantów ze świętokrzyskich zgrupowań AK.

Zbiór fotografii powiększyło tableau pracowników Banku Państwa Oddział w Kielcach z ok. 1889 r., wykonane przez Zakład Artystyczno Fotograficzny Rachlewski i Rożyński oraz tableau „Na pamiątkę 10cio lecia istnienia Zarządu Telegrafów i Telefonów w Kielcach 1918–1928”, wykonane w zakładzie fotograficznym „Moderne” w Kielcach.

Ponadto muzeum pozyskało zespoły fotografii związanych z polskimi formacjami wojskowymi, w tym fotografie żołnierzy kieleckiego garnizonu i ich rodzin (1914–ok. 1950).

Wśród nabytków jest też album fotograficzny rodziny Brodowskich (1917–1923) ze scenami z życia rodzinnego, portretami różnych osób oraz wnętrzami. Rodzina Brodowskich przekazała też do muzeum Krzyż Orderu Virtuti Militari V kl. Mieczysława Brodowskiego (z legitymacją) i sztambuch Władysławy Brodowskiej, w którym znajdują się wpisy pamiątkowe koleżanek i kolegów oraz nauczycieli, m.in. B. Kossuth, T. Wojtasiewicza, a także rysunki i akwarele.

Fotografie ze zbioru związanego z żołnierzami kieleckiego garnizonu: kpt. Juliusz Zulauf (ok. 1915 r.), płk Jan Bigo (ok. 1935 r.), gen. Juliusz Zulauf w samochodzie (ok. 1935 r.), grupa oficerów z rodzinami podczas zawodów konnych na Stadionie w Kielcach (1937 r.).

Niezmiernie interesującym nabytkiem jest też album Franciszka Augustyna, kielczanina, żołnierza 4 Pułku Piechoty Legionów. Album zawiera ok. 240 fotografii, w większości opisanych. Są to fotografie Franciszka Augustyna, jego bliższej i dalszej rodziny, kolegów-żołnierzy z różnych formacji wojskowych (głównie 4 PP Leg.) oraz z życia codziennego i uroczystości wojskowych i państwowych m.in. V Zjazdu Legionistów w Kielcach i poświęcenia sztandaru Związku Strzeleckiego w 1926 r. Wśród sportretowanych są m.in. żołnierze i kadra dowódcza 4 PP Leg., a także marszałek Józef Piłsudski i Prezydent RP Ignacy Mościcki.

Album Franciszka Augustyna żołnierza 4 Pułku Piechoty Legionów, po 1916 r.

Czapka oficera Związku Rezerwistów i członka Związku Strzeleckiego, przed 1939 r.

Muzeum pozyskało zbiór okolicznościowych emblematów, wpinek, odznak, druków i dokumentów związanych z instytucjami i organizacjami społeczno-politycznymi w II RP i PRL-u oraz odznaki, odznaczenia, dokumenty i elementy umundurowania żołnierzy polskich z okresu II wojny światowej i PRL-u. Do zbiorów trafiły też dwie będące rzadkością czapki członków organizacji społeczno-kombatanckich: członka Związku Strzeleckiego i oficera Związku Rezerwistów RP z lat trzydziestych XX w.

Zbiory numizmatyczne powiększyły się o 164 banknotów, obligacji i monet z lat 1898–1980 polskich i europejskich, m.in. rosyjskich i radzieckich, niemieckich, włoskich, węgierskich.

Zbiory weksylologiczne zasilili sztandar Zrzeszenia Prywatnego Handlu i Usług w Kielcach wraz z tablicą fundacyjną z okazji czterdziestolecia ZPHiU w Kielcach (1945–1985), zawierającą 605 gwoździ z nazwiskami fundatorów.

Medale nagrodowe Jerzego Czarnieckiego zawodnika Klubu Sportowego „Lechia”, 1925-1930.

Muzeum otrzymało cztery medale Jerzego Czarnieckiego z Klubu Sportowego „Lechia” (I nagroda za bieg 100 m, I nagroda za „wyrzut kulą”, I nagroda za „skok o tycie” i „I Mistrz. II Baon Szkoły Podchorążych Piechoty” za skok o tyczce). Jerzy Czarniecki był w okresie międzywojennym jednym z najwszechstronniejszych sportowców kieleckich – uprawiał piłkę nożną, hokej na lodzie i lekkoatletykę.

Muzeum otrzymało stolik z blatem marmurowym oraz krzesło i dwa fotele z giętego drewna, wyprodukowane w Kieleckich Zakładach Przemysłowo-Drzewnych „Henryków” – z przedwojennego wyposażenia mieszkania w kamienicy przy ul. Wspólnej. Z okresu międzywojennego pochodzą także: piecyk łazienkowy, odkurzacz elektryczny i froterka do podłogi. Do zbiorów trafiły też elementy wyposażenia i umeblowania aptecznego (stół recepturowy, regał ekspozycyjny, drobne akcesoria) z poł. XX w. Muzeum pozyskało także dwie butelki z kieleckiej huty szkła „Sława”.

Zbiór judaików powiększył się o bogato haftowane aksamitne okrycie na Torę zwane *meil* (sukienką na Torę), mające chronić ją przed profanacją (dat. przed 1939 r.).

Ciekawym przedmiotem, będącym pamiątką czynu legionowego, jest fajka do tytoniu z umieszczoną na wieczku miniaturą odznaki I Brygady Legionów. Wykonano ją w miejscowości Komárom na Węgrzech.

Okrycie na Torę zwane *meil*, przed 1939 r.

Do zbiorów trafił też medal Wystawy Rolniczo-Przemysłowej w Kielcach w 1898 r., autorstwa K. Lipczyńskiego (cynk, śr. 41 mm), z wizerunkiem kowala i wieśniaczki na awersie i herbem guberni kieleckiej na rewersie.

Muzeum otrzymało płaskorzeźbę głowy Grzegorza Axentowicza (przedwojennego dyrektora kieleckiej Izby Rzemieślniczej) wraz z kopią pamiątkowej plakiety z podziękowaniami od wychowanków Bursy Rzemieślniczej w Kielcach.

„Scena legionowa wśród skał” Stanisława Praussa, lata 30. XX w.

odwzorowaniem rzeczywistości. Muzeum zakupiło też obraz olejny *Matka Boska z Dzieciątkiem i żołnierzem (Madonna Leśnych)* Remigiusza Półtoraka (1982 r.).

Zbiory biblioteczne, obejmujące oprócz księgozbioru także dokumenty życia społecznego oraz dokumentację ikonograficzną, powiększyły się o 353 druki zwarte, 227 numerów czasopism, 65 katalogów muzealnych, 32 dokumenty życia społecznego oraz 254 obiekty ikonograficzne.

„Widok na Karczówkę”, sygn. I. Sakra 1932 r.

